

Załącznik nr
do dokumentu „Wspieranie przez Agencję
Rozwoju Przemysłu S.A. inicjatyw
pobudzających polską gospodarkę
-dokument ramowy”

Przemysł koksowniczy

1. Diagnoza sytuacji w sektorze

1.1. Sytuacja na światowym rynku stali i koksu

W ostatnich dwóch latach produkcja koksu na świecie wynosiła ok. 542 mln ton rocznie. Głównym producentem koksu od lat pozostają Chiny, produkujące ponad połowę światowej ilości. Ze względu na położenie geograficzne, priorytetowymi kierunkami eksportu koksu chińskiego są kraje obu Ameryk, Indie i Japonia.

Głównymi uczestnikami rynku obrotu koksem są:

- jako eksporterzy: Chiny (eksport w 2008 r. – 12,2 mln ton), Polska (5,4 mln ton), Rosja (3,0 mln ton),
- jako importerzy: Niemcy (import w 2008 r. – 4,8 mln ton), USA (3,3 mln ton), Indie (2,3 mln ton), Brazylia (2,0 mln ton), Francja (1,7 mln ton).

Na globalnym rynku obrotu koksem pod względem ilościowym polskie koksownie zajmują drugie miejsce po Chinach. Udział polskich koksowni w tym rynku w ostatnich latach wynosił ponad 20 %.

Po załamaniu koniunktury w IV kwartale 2008 r., początek roku 2009 nie przyniósł poprawy. W końcu I kwartału nastąpiły dalsze ograniczenia produkcji oraz wyłączenia wielkich pieców. Około połowa wielkich pieców w Europie jest obecnie nieczynna. W dalszym ciągu pojawiają się doniesienia dotyczące dalszych redukcji produkcji stali. World Steel Association prognozuje, że jawne zużycie stali spadnie w 2009 r. o 7,3 %, do 1,02 mld ton (w 2008 r. zużycie to także spadło – o 1,4 %, do 1,1 mld ton). Organizacja oczekuje, że popyt na stal ustabilizuje się pod koniec 2009 r., a w 2010 r. nastąpi lekkie ożywienie.

Największym odbiorcą koksu jest przemysł hutniczy. Kryzys gospodarczy i postępująca recesja w przemyśle stalowym powodują nadpodaż koksu na rynkach, wzrost jego zapasów i drastyczny spadek cen. Cena chińskiego koksu hutniczego (USD/mt FOB

Chiny) w lipcu 2008 roku kształtowała się na poziomie 715,00 USD, a w marcu bieżącego roku spadła do 420 USD.

Po okresie ogólnoświatowej koniunktury na rynku stalowym i koksowym w IV kwartale 2008 r. sytuacja diametralnie zmieniła się. Załamanie w IV kwartale 2008 r. w zróżnicowanym stopniu dotknęło wszystkie regiony gospodarki światowej. Największe spadki produkcji stali zanotowano w krajach WNP, Ameryce Północnej, Afryce oraz Unii Europejskiej. Najmniejsze ograniczenie produkcji nastąpiło w Azji i Ameryce Południowej. Sytuacja producentów koksu, zwłaszcza niezwiązanych z producentami stali stała się dramatyczna. Koncerny stalowe chroniąc swe własne koksownie, pomimo zawartych kontraktów i grożących kar, zaprzęstały realizacji zewnętrznych zakupów surowców. W ten sposób załamanie rynku dotknęło przede wszystkim niezależnych producentów koksu.

Rynkowy popyt na koks metalurgiczny w Europie praktycznie przestał istnieć. Według szacunków, ArcelorMittal w swoich europejskich zakładach posiada około 4 mln ton koksu na składach. Niemcy, które były dotąd importerem netto koksu, sprowadzając rocznie 5-6 mln ton tego surowca, teraz posiadają nadwyżki.

1.2. Charakterystyka sektora koksowniczego w Polsce

Produkcją koksu w Polsce w 2008 r. zajmowało się siedem przedsiębiorstw. Łącznie wyprodukowano 9 522 tys. ton koksu, z czego ok. 58% wyeksportowano za granicę.

Największym producentem są Zakłady Koksownicze „Zdzieszowice” Sp. z o.o. (Grupa ArcelorMittal), które w 2008 r. wyprodukowały 4 122,2 tys. ton koksu. Drugi pod względem wielkości krajowy producent – Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. – wyprodukowała 2 591 tys. ton koksu.

Na krajowym rynku producentów koksu dominującą rolę odgrywają koksownie należące do koncernu ArcelorMittal: Zakłady Koksownicze „Zdzieszowice” oraz ArcelorMittal Poland Oddział w Krakowie, które w 2008 r. dostarczyły 53% krajowej produkcji koksu.

Udział w rynku pozostałych spółek wynosi: Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. - 26%, Kombinat Koksochemiczny „Zabrze” S.A. -11%, Wałbrzyskie Zakłady Koksownicze „Victoria” S.A.- 5%, Koksownia „Częstochowa Nowa” Sp. z o.o.- 3% oraz „Carbo Koks” Sp. z o.o. - 2%.

Zakłady koksownicze zlokalizowane są na terenie województwa śląskiego, dolnośląskiego i małopolskiego.

1.3. Rynek zbytu

Krajowe huty surowcowe produkujące stal w wielkich piecach należą do koncernu ArcelorMittal i podlegają jego globalnej strategii i wynikającej z niej polityce zarówno sprzedaży wyrobów jak i zakupu surowców. Oprócz przemysłu stalowego mniejsze ilości koksu zużywają odbiorcy z sektora pozahutniczego, np. przemysł metali kolorowych, odlewniczy, cukrowniczy, sektor opałowy.

Porównując IV kwartał do III kwartału 2008 r., we wszystkich zakładach koksowniczych w Polsce wystąpił spadek sprzedaży, nawet rzędu 50%. Tendencja ta utrzymuje się również w roku 2009. Spadkowi sprzedaży towarzyszył wysoki spadek cen koksu.

W związku z koniunkturą na rynku w I półroczu 2008 roku nastąpił systematyczny wzrost cen koksu metalurgicznego dla przemysłu hutniczego. Najwyższe uzyskane ceny koksu zanotowano we wrześniu 2008 roku. Były one wyższe od cen z początku 2008 roku o 58%. W IV kwartale 2008 roku ceny były niższe od uzyskiwanych w III kwartale o 5%, a w I kwartale 2009 roku średnia cena była niższa od najwyższych cen uzyskiwanych w III kwartale 2008 roku aż o 43%. Od września 2008 roku do maja 2009 roku cena koksu spadła o 65%.

Ogółem w 2008 r. w Polsce wyprodukowano 9,5 mln ton koksu, z czego wyeksportowano 5,4 mln ton. Załamanie eksportu i zmniejszenie krajowego zapotrzebowania na koks od IV kw. 2008 r. spowodowało wzrost zapasów, który w Polsce na koniec marca 2009 r. wynosił 764 tys. ton. Przyjmując, że w roku 2009 sprzedaż koksu wyniosłaby 4,9 mln ton (50% produkcji w 2008 r.) zapas ten po I kwartale stanowi już 18,4% przewidywanej produkcji w całym 2009 r.

Przykładowo w Koksowni „Przyjaźń” Sp. z o.o. miesięczna sprzedaż koksu w okresie styczeń – październik 2008 r. wynosiła średnio 227 tys. ton, zaś w I kwartale 2009 roku spadła o 53% i średnio wyniosła zaledwie 105 tys. ton. W II kwartale 2009 r. spadek produkcji w stosunku do średniej z okresu dobrej koniunktury wynosi ok. 59%. Odbiorcy koksu, mimo zawartych umów długoterminowych, odmawiają odbioru koksu, wstrzymując realizację kontraktów. Skutkiem takiego ograniczenia poziomu sprzedaży jest konieczność składowania zapasów węgla oraz wyprodukowanego koksu. Zapasy koksu, mimo ograniczenia produkcji, z miesiąca na miesiąc wzrastają. Stan zapasów na koniec listopada wynosił 96,5 tys. ton (koszt netto około 90 mln zł), a na koniec maja 322 tys. ton (koszt netto około 298 mln zł). Minimalny poziom produkcji Koksowni „Przyjaźń”, gwarantujący

bezpieczeństwo technologiczne, energetyczne i ekologiczne procesu technologicznego, przy którym nie dochodzi do trwałego zniszczenia majątku produkcyjnego koksowni i zapewniający bezinwestycyjny (bezkosztowy) powrót i osiągnięcie aktualnego potencjału produkcyjnego w okresie po kryzysie - wynosi ok. 3 429 ton koksu na dobę tj. 1 251 500 ton koksu rocznie. Odpowiada to wykorzystaniu aktualnych zdolności produkcyjnych w ok. 51 % i stanowi 48 % ubiegłorocznej produkcji.

Dla całej branży koksowniczej w okresie głębokiego kryzysu, głównie w przemyśle stalowym, najistotniejszym obecnie celem jest utrzymanie i niedoprowadzenie do zniszczenia nowoczesnego majątku produkcyjnego oraz niedopuszczenie do zwolnień grupowych. Składowany koks zostanie zużyty sukcesywnie po ponownym uruchomieniu produkcji stali.

1.4. Zatrudnienie

Krajowy przemysł koksowniczy wg danych na koniec marca 2009 r. zatrudnia bezpośrednio 6 562 pracowników. W stosunku do stanu na koniec grudnia 2008 r. zatrudnienie zmniejszyło się o 216 pracowników (3,2%).

W koksowniach z udziałem Skarbu Państwa zatrudnienie znajduje 3 264 pracowników i pomimo trudnej sytuacji od grudnia stan zatrudnienia w tych zakładach zmalał tylko o 30 pracowników (0,9%). Grupa ArcelorMittal Poland jest pracodawcą dla 2 853 osób, a zatrudnienie w koksowniach grupy w I kwartale zmalało o 179 osób (5,9%). W pozostałych koksowniach będących własnością prywatną na dzień 31.03.2009 r. pracowało 445 pracowników, a od 31.12.2008 r. stan zatrudnienia zmienił się o 7 osób (1,5%).

Dla blisko jednej trzeciej pracowników z branży koksowniczej pracodawcą jest Koksownia „Przyjaźń” (wg stanu na koniec marca 2009 r. 1 838 osób). Wraz ze spółkami córkami zatrudnia 2560 osób i jest jednym z największych pracodawców w regionie.

Obecnie w Koksowni „Przyjaźń” prowadzone są wszelkie działania mające na celu utrzymanie stanu zatrudnienia i uniknięcia zwolnień grupowych. Pracownicy, którzy wyrazili taką wolę mogą skorzystać z programu dobrowolnych odejść, w ramach którego pracownikom, którzy rozwiążą umowę o pracę za porozumieniem stron, zostanie wypłacona specjalna odprawa. Szacuje się, iż z programu skorzysta ok. 60 pracowników w samej koksowni, a w całej grupie kapitałowej obejmującej koksownię i spółki córki ok. 100 osób.

2. Beneficjenci

Koksownie, w ciągu przetwórstwa węgla koksowego i produkującego na potrzeby przemysłu stalowego.

3. Rodzaj wspieranych projektów

Wspierane będą projekty, których realizacja pozwoli na zachowanie ciągłości produkcji, na poziomie gwarantującym zachowanie bezpieczeństwa technologicznego koksowni.

4. Formy wsparcia

Preferowanymi formami finansowania przemysłu koksowniczego są:

- pożyczki,
- poręczenia i gwarancje.

5. Szczególne zasady udzielania finansowania

Warunkiem udzielenia finansowania przez ARP S.A. na realizację danego przedsięwzięcia lub prowadzenia działalności jest uzyskanie pozytywnej opinii Komitetu Sterującego.

6. Wielkość alokacji

Maksymalna kwota brutto, tj. uwzględniająca pełne koszty pozyskania finansowania przez ARP S.A. (w tym oprocentowanie) przeznaczona na przemysł koksowniczy wynosi 520.000.000 PLN.

7. Przewidywane korzyści ekonomiczne dla gospodarki

Korzyścią realizacji działań opisanych w dokumencie w przemyśle koksowniczym będzie utrzymanie:

- minimalnego poziomu produkcji do czasu poprawy koniunktury na stal w celu niedopuszczenia do zniszczenia nowoczesnego majątku produkcyjnego,
- aktywności gospodarczej poprzez przywrócenie bieżącej płynności finansowej, w tym sfinansowanie zapasów koksu wyprodukowanego na potrzeby hutnictwa,
- miejsc pracy dla wysokowykwalifikowanych pracowników i niedopuszczenie do wzrostu bezrobocia na terenie powiatów na których znajdują się koksownie.